

विगतदशवर्षेषु देशे सर्वाधिकप्रत्यक्षविदेश-निवेशः अनुराग ठाकुरः

हिमसंस्कृतवार्ता:- प्रवीणकुमारः

भारतीयजनतादलस्य वरिष्ठनेता तथा केन्द्रीयमन्त्री अनुरागसिंहठाकुरः ह्यः उक्तवान् यत् राष्ट्रिय-लोकतान्त्रिक- गठबन्धन- एनडीए- सर्वकारस्य कार्यकालः असाधारणः अभवत्, अस्मिन् काले विगतदशवर्षेषु देशे सर्वाधिकप्रत्यक्षविदेशनिवेशः अभवत्। गतदिवसे प्रातः चेन्नई-विमानस्थानके मीडिया- सञ्चारमाध्यमेन सह वदन् सः अवदत् यत् एनडीए-शासने कार्यान्वितानां योजनानां लाभः समाजस्य सर्वेषां वर्गानां जनानां कृते अभवत् तथा च आर्थिकवृद्धिरपि उच्चस्तरे अस्ति।

सः अवदत् यत् प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदीना मत्स्यजीविनां हिताय अनेकाः योजनाः कार्यान्विताः सन्ति। केन्द्रीयमन्त्री द्रविडामुन्नेत्रकडगम- काङ्ग्रेससर्वकारयोः कत्त्वथीवुद्धीपं श्रीलङ्कादेशाय समर्पितवान् इति आरोपं कृत्वा तस्य पृष्ठतः कारणं ज्ञातुम् इच्छन्ति इति उक्तवान्। इदानीं डीएमके-सांसदः कनिमोझी इत्यनेन उक्तं यत् भारतीयजनतापक्षः निर्वाचने राजनैतिकलाभार्थं कच्चतिवु- प्रकरणं उत्पापयति। अद्य चेन्नई विमानस्थानके पत्रकारैः सह वदन्त्याः कनिमोझीमहोदया अवदत् यत् डीएमके कदापि अस्मिन् विषये मौनं न स्थितवान् तथा च कत्त्वथीवु इत्यस्य विषयं केन्द्रसर्वकारेण समक्षम् अनेकवारं उत्पापितवान्।

विक्रमादित्यसिंहः कङ्गनाम् 'विवादस्य राज्ञी' इति आह्वयत्

हिमसंस्कृतवार्ता- शिमला।

हिमाचलस्य लोकनिर्माणविभागस्य मंत्री विक्रमादित्यसिंहः भाजपायाः मंडीक्षेत्रस्य प्रत्याशी कंगनारणौत इत्यस्योपरि शाब्दिकं व्यङ्ग्यं कृतवान्। सः अवदत् यत् कङ्गना 'विवादस्य राज्ञी' अस्ति। सः अवदत् यत् सः कङ्गना रणौतायाः पूर्णतया सम्मानं करोति, इदानीं सा निर्वाचनक्षेत्रे अस्ति, तथा उक्ताः विषयाः निर्वाचने उत्पापिताः भविष्यन्ति, तस्याः उत्तरं दातव्यं भविष्यति। दिल्लीतः प्रत्यागता विक्रमादित्यसिंहः पत्रकारैः सह वार्तालापं कुर्वन् अवदत् यत् कङ्गनारणौत स्ववक्तव्यैः यत् प्रकारस्य वातावरणं निर्मातुं प्रयतते तत् निरर्थकं भवति। निर्वाचनेषु वार्ताः तथ्येषु भवेयुः, सा येन दृष्ट्या निर्वाचने आगता तस्य विषये चर्चा भवेत्, विकासस्य जनहितस्य च विषयेषु चर्चा भवेत्। सः अवदत् यत् कङ्गना हिमाचलस्य स्वभावस्य एबीसी अपि न जानाति। सः विश्वासं कृतवान् यत् सा कस्यापि परिस्थितौ मण्डी संसदीयनिर्वाचनक्षेत्रात् विजयं प्राप्तुं न शक्नोति। सः अवदत् यत् कङ्गनायाः कृते भगवान् रामः प्रज्ञां ददातु, सा देवभूमिहिमाचलात् शुद्धा भूत्वा पुनः बालिवुड्-क्षेत्रं गच्छेत्।

वीरभद्रसिंहः अस्मान् अग्रपदे क्रीडितुं शिक्षितवान्

मण्डीतः निर्वाचनं कर्तुं प्रश्ने विक्रमादित्यसिंहः अवदत् यत् यदि दलस्य शीर्षनेतृत्वम् तस्मै उत्तरदायित्वं ददाति तर्हि सः निर्वाचनं कर्तुं न लज्जयिष्यति। सः अवदत् यत् सः काङ्ग्रेसस्य सत्यनिष्ठः सैनिकः अस्ति तथा च वीरभद्रसिंहः सर्वदा अग्रे पादेन क्रीडितुं शिक्षितवान्। गोमांसस्य विषये विक्रमादित्यसिंहः अवदत् यत् कङ्गना स्वयमेव बहुषु साक्षात्कारेषु एतत् स्वीकृतवती, यत् सा अद्य अङ्गीकारं कर्तुं न शक्नोति यतोहि एतानि वस्तूनि अभिलेखे सन्ति। सा स्वयमेव अनेकेषु साक्षात्कारेषु एतत् उक्तवती। एकस्यैव विषये कथनेन हिमाचलस्य अन्यकन्याभिः भेदभावः भविष्यति

विक्रमादित्यसिंहः अवदत् यत् सत्यमेव यत् कङ्गना बालिवुड्-मध्ये हिमाचलस्य गौरवम् आनयत्। परन्तु कङ्गना एव हिमाचलस्य गौरवम् आनयत् न। पर्वतारोहण, क्रिकेट्, न्यायपालिका इत्यादिषु विभिन्नक्षेत्रेषु राज्यस्य गौरवम् आनयन्तः हिमाचलस्य बहवः कन्याः सन्ति। सः अवदत् यत् मम भगिनी

मणिपुर उच्चन्यायालयस्य मुख्यन्यायाधीशात् सेवानिवृत्ता अस्ति। एतादृशे सति एकस्यामेव कन्यायाः विषये कथनं राज्यस्य अन्येषां कन्यानां उपेक्षा एव स्यात्।

मण्डीक्षेत्रेण सह भावनात्मकः

सम्बन्धः, न तु राजनैतिकः, मातापितरौ द्वौ अपि अत्रतः सांसदौ आस्ताम्

मण्डीतः निर्वाचनं प्रतिस्पर्धयितुं प्रश्ने विक्रमादित्यसिंहः अवदत् यत् उच्चाज्ञा यत्किमपि आदेशं ददाति तस्मात् सः पश्चात्तापं न करिष्यति। सः अवदत् यत् मण्डी संसदीयक्षेत्रेण सह न केवलं राजनैतिकः अपितु भावनात्मकः अपि सम्बन्धः अस्ति। तस्य पिता स्व. वीरभद्रसिंहः त्रिवारं इतः सांसदः आसीत्। एकवारं पराजयस्य सम्मुखीकरणं अपि कर्तव्यः आसीत्। माता प्रतिभासिंहः अपि त्रिवारं अत्रतः सांसद अभवत्। अत्र के विषयाः आह्वानानि च सन्ति इति जानीमः। अहम् मण्डी संसदीय निर्वाचनक्षेत्रस्य प्रभारी अपि अस्मि। विक्रमादित्यसिंहः अवदत् यत् सः काङ्ग्रेसस्य कर्मठः सैनिकः अस्ति, प्रत्येकं आह्वानं च सम्मुखीकृतवान् अस्ति। सः अवदत् यत् दलस्य आदेशः अद्यापि आगमिष्यति। सः अवदत् यत् सः युवाकाङ्ग्रेस-पक्षे अपि विजयं प्राप्तवान्, तदनन्तरं सः द्विवारं विधानसभायां विजयं प्राप्तवान्।

काङ्ग्रेसघोषणापत्रं असत्यस्य पुटम् : डॉ राजीवबिन्दलः

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

हिमाचलप्रदेशभारतीय-जनतापक्षस्य अध्यक्षः डॉ. राजीवबिन्दलः काङ्ग्रेसघोषणापत्रं असत्यस्य पुटम् इति उक्त्वा अस्य घोषणापत्रस्य विमोचनानन्तरं देशस्य प्राचीनतमं राजनैतिकदलं सर्वथा रिक्तदलरूपेण दृश्यते इति अवदत्। सोमवासरे पत्रकारसम्मेलनं सम्बोधयन् डॉ. बिन्दलः अवदत् यत् काङ्ग्रेसपक्षः, १९७० तमे दशके श्रीमती इन्दिरा गान्धी इत्यनया स्वस्य घोषणापत्रे दरिद्रता उन्मूलनस्य घोषः स्थापितः, परन्तु ६० वर्षाणाम् अनन्तरं दारिद्र्यनिवारणस्य, निर्धनानाम् साहाय्यस्य च स एव घोषः पुनः उत्पापितः अस्ति। १९८० तमे दशके १०० दिवसेषु महार्घता समाप्ता भविष्यति इति घोषः उत्पापितः, जनाः दृढतया मतदानं कृत्वा

सर्वकारस्य निर्माणं कृतवन्तः। अद्य ४०-४५ वर्षाणाम् अनन्तरं ते पुनः महार्घता विषये वदन्ति। सः अवदत् यत् २०२२ तमे वर्षे हिमाचलप्रदेशस्य निर्वाचनघोषणापत्रे काङ्ग्रेसपक्षेण जनसामान्यं प्रति मिथ्याप्रतिज्ञानां पटलं प्रस्तुतम्। तथैव अद्य केन्द्रस्य एतत् घोषणापत्रं असत्यस्य पुटम् अस्ति। सः अवदत् यत् एतत् घोषणापत्रं देशं विभागस्य कगारं प्रति नेतुम् घोषणापत्रम् अस्ति। ये दलानि परिवाराः च देशस्य विभाजनस्य उत्तरदायी आसन् ते पुनः एकवारं जातिधर्मस्य आधारेण अस्य घोषणापत्रस्य माध्यमेन देशं अग्रे नेतुम् सज्जाः सन्ति। अस्मिन् घोषणापत्रे काङ्ग्रेससर्वकारः जातिगणनायां आरक्षणं ५० प्रतिशताधिकं वर्धयितुं वदति अद्य पुनः एतत् घोषणापत्रं तुष्टीकरणस्य आधारेण मतदानस्य ध्रुवीकरणस्य दिशि अस्ति यस्य आधारेण एतद् दलं देशस्य विभाजनं कृतवान् आसीत्। अल्पसंख्याकानां कृते आरक्षणं प्रदातुं तेषां समग्रप्राथमिकतानां भागः अस्ति।

कङ्गनायाः विरुद्धं विक्रमादित्यसिंहः, विकल्पः सम्यक् अस्ति

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

प्रतिभासिंह अवदत् यत् मण्ड्यां द्वयोः युवकयोः मध्ये स्पर्धा भवितुमर्हति। भाजपाद्वारा कङ्गनारणौतायाः स्थापनं कृतम् अस्ति, अतः तस्याः तुलनायां विक्रमादित्यसिंहः समन्वयसमित्याः कृते समीचीनः विकल्पः अस्ति। परन्तु नामपत्रस्य निर्णयः अधुनापि न कृतः। केन्द्रीयनिर्वाचनसमितिः नामपत्रस्य निर्णयं करिष्यति। प्रतिभासिंह दिल्लीतः प्रत्यागत्य शिमलानगरे मीडियाप्रश्नानां उत्तरं ददाति स्म। सा अवदत् यत् स्पर्धा समानानां मध्ये भवेत्। विक्रमादित्यसिंहः युवामुखम् अस्ति। समन्वयसमित्याः समक्षं तं निर्वाचने स्थापयितुं परामर्शः आगतः आसीत्। यस्मिन् विषये सर्वेषां सहमतिः अभवत्। सा अवदत् यत् उपविष्टसांसदत्वेन तस्य नामपत्रस्य निराकरणं सुकरं न भवति, परन्तु यदि विक्रमादित्यसिंहः निर्वाचनं प्रतिस्पर्धयति तर्हि मण्डीक्षेत्रस्य युनः तेन सह स्कन्धं स्कन्धं स्थास्यन्ति। सा अवदत् यत् राज्ये अन्येषु त्रिषु आसनेषु अभ्यर्थीनां नामानाम् अपि चर्चा कृता अस्ति, सर्वेषां परामर्शः अपि दत्तः अस्ति। काङ्गड़ातः पूर्वमन्त्री आशाकुमार्याः नाम्नः चर्चा कृता अस्ति। परन्तु केन्द्रीयनिर्वाचनसमित्याः सभायां अन्तिमनिर्णयः भविष्यति। समन्वयसमित्याः सभायां सर्वे नेतारः मिलित्वा कार्यं कर्तुं चर्चा कृतवन्तः। सर्वे स्वभेदं विस्मृत्य क्षेत्रं प्रविशन्ति। प्रतिभासिंह कार्यकर्तृणां मनोबलं वर्धयिष्यति। प्रतिभासिंह अवदत् यत् कोऽपि नेता बालकः नास्ति यः तस्याः वचनं श्रोष्यति। यदि सर्वकारेण ध्यानं दत्तं स्यात् तर्हि एषा स्थितिः न उत्पद्येतेत् प्रतिभासिंह अवदत् यत् राजेन्द्रराणा, सुधीरशर्मा च बृहत् निर्वाचनेषु विजयं

प्राप्तवन्तौ।

तौ सर्वकारात् आशान्वितौ आस्ताम्। यदि सर्वकारेण ध्यानं दत्तं स्यात् तर्हि एतादृशी स्थितिः न उत्पद्यते स्म। विद्रोहिणां शान्तिं कर्तुं विक्रमादित्यसिंहं दलस्य शीर्षनेतृत्वमेव परामर्शं अददत्। तदनन्तरमेव विक्रमादित्यसिंहः विद्रोहिणः मेलितुं अगच्छत्। राज्यसर्वकारेण स्वस्य घोषणापत्रे समाविष्टानि वस्तूनि पूर्तयितुं प्रयत्नाः आरब्धाः। पुरातनवृत्तिः कार्यान्विता अस्ति। महिलाभ्यः १५०० रूप्यकाणि दातुं योजना लाहौल-स्पीतितः कार्यान्विता अस्ति। दुग्धस्य मूल्यानि अपि वर्धितानि सन्ति। पञ्चवर्षेषु सर्वाः प्रतिज्ञाः पूर्णाः भविष्यन्ति।

लक्ष्यनिर्धारणमेव स्याद् अस्माकं प्राथमिकता- आचार्या अनुपमा सिंह

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. राकेश शर्मा, मंडी। इतिहासविभागः सरदारपटेलविश्वविद्यालयः मंडी इत्यत्र अतिथिव्याख्यानस्य आयोजनं आचार्या अनुपमासिंह प्रतिकुलपतिः, सरदारपटेलविश्वविद्यालयः मंडी इत्यस्याः अध्यक्षतायां जातम्। मुख्यवक्त्रारूपेण पुलिसाधीक्षकः विशेषपुलिसस्थापना लोकायुक्तकार्यालयः ग्वालियर रामेश्वरसिंहयादवः आसीत्। अस्मिन् उपलक्ष्ये प्रो. अनुपमा सिंह उक्तवती यत् छात्राः सर्वप्रथमं स्वलक्ष्यस्य निर्धारणं कुर्युः, निष्ठया गहनपरिश्रमं कुर्युस्तर्हि लक्ष्यप्राप्तिः नूनमेव सम्भविष्यति। सा उक्तवती यत् बालिकाछात्राः अध्ययनं कृत्वा जीवने उन्नतिं कुर्वन्तु। तासाम् उद्देश्यं जीवने उन्नतिकरणमस्ति न तु विवाहं कृत्वा केवलं परिवारपोषणम्। सा इतिहासविभागं कार्यक्रमस्य सफलायोजने प्रशंसितवती उक्तवती च यत् विभागः अस्यां दिशि निरंतरतया कार्यं कुर्यात्। मुख्यवक्त्रा रामेश्वरसिंहयादवः स्वसम्बोधने छात्राणाम् आह्वानमकरोत् यत् प्रशासनिकसेवायां स्वभविष्यं चिनवन्तु। अनेन ते समाजस्य अंतिमव्यक्तिपर्यन्तं सेवां कर्तुं शक्नुवन्ति। सः प्रशासनिक सेवायाः सिद्धता महत्वसंदर्भे च विद्यार्थिभिस्सह चर्चाम् अकरोत्। तेनोक्तं यत् यदि वयं निष्ठया, परिश्रमेण च निर्धारितलक्ष्यप्राप्तये कार्यं

कुर्मस्तर्हि निश्चितरूपेण लक्ष्यप्राप्तिः भविष्यति। सः उक्तवान् यत् अस्माभिः समर्पणभावेन सिद्धता करणीया। सः संघलोकसेवा- आयोगेन, प्रदेशलोकसेवा- आयोगद्वारा चायोजितानां विभिन्नपरीक्षाणां च विषये विस्तृतज्ञानं छात्रेभ्यो दत्तवान्। उपलक्ष्येऽस्मिन् आचार्य राजेशशर्मा, अधिष्ठाता महाविद्यालय- विकासपरिषद् अकथयत् यत् इतिहासविभागद्वारा आयोजितं विशेषव्याख्यानानि, कार्यक्रमाः, अन्यगतिविधयश्च विद्यार्थिनां चरित्रनिर्माणे विशेषभूमिकां निभालयन्तः सन्ति। इतिहासविभागस्य प्रभारी डॉ. राकेशकुमारशर्मा अतिथिनां परिचयं स्वागतं चाकारयत्। सः विशेषव्याख्यानस्य उद्देश्येषु प्रकाशयन् उक्तवान् यत् विद्यार्थिनां कृते लक्ष्यनिर्धारणम् अतीवोपयोगी भविष्यति। आचार्या अनुपमासिंह मुख्यवक्त्रारं सम्मानितमपि अकरोत्। अस्मिन् उपलक्ष्ये आनन्द जी. यादवः, सुनील श्रीवास्तवः, धीरजयादवः, इतिहासविभागस्य सहायक- आचार्यः डॉ. रामपालः, विकेशकुमारः, राजेशकुमारः, अतिथिप्राध्यापकः कृष्णः नीरजः, इतिहाससमितेः अध्यक्षः पुनीत भारती, जतिनः, गीता, तनुजा सहितम् इतिहासविभागस्य द्वितीय-चतुर्थसत्रयोः विद्यार्थिनः उपस्थिताः आसन्। मंचसंचालनं चतुर्थसत्रस्य छात्रा नीतिका सम्यक्तया कृतवती।

भारतीयसौरकालगणना

२१ /२२ मार्च इत्येतत् दिनं वसन्तसम्प्रातदिनम् (Vernal Equinox/Spring Equinox) अस्ति। तदा आरभ्य भारतीयसौरचैत्रस्य आरम्भः। तदेव दिनम् अस्माकं नववर्षारम्भदिनं भवेत्। भारते विद्यमानाः विविधाः कालगणनापद्धतयः सम्भ्रमोत्पादिकाः सन्ति। अतः १९५७ मध्ये डॉ. मेघनादसाहामहोदयस्य आध्यक्षे भारतसर्वकारेण दिनदर्शिका-परिशोधन-समितिः निर्मिता। एतया समित्या निर्मिता भारतीयसौरदिनदर्शिका विविधकालमापनपद्धतिषु श्रेष्ठा तासां परस्परविरोधस्य शमयित्री च। एषा कालगणना सायनपद्धतौ आधारिता। एतस्याः वर्षं ३६५.२४२२ दिनात्मकम्। भारते शालिवाहनशकस्य लोकप्रियतायाः कारणात् शकः इत्येव नाम अत्रत्यसंवत्सरस्य कृते स्वीकृतम्। ग्रेगोरियनसंवत्सरानन्तरं ७८ वर्षाणि एतस्य संवत्सरस्य आरम्भः अतः ग्रेगोरियनवर्षसंख्यातः ७८ व्यवकलय्य एतस्य सङ्ख्या प्राप्यते। इदानीं २१ मार्चदिने आरब्धः भारतीयसौरशकः = २०२४-७८ = १९४६.

एतस्य मासनामान्यपि भारतीयानि चैत्रादीनि। वस्तुतः २१ मार्च इत्यस्मात् वसन्तसम्प्रातदिनात् एव उत्तरगोलार्धे सूर्यस्य उत्तरदिशि गमनं प्रारभते। तेन एतस्माद्दिनादेव वसन्तर्तोः आरम्भः भवति। अतः ऋतुचक्रेण एतस्याः कालगणनायाः पूर्णतया समन्वयः भवति। २१ मार्च एतदेव अस्य वर्षस्य प्रथमं दिनम् --१ चैत्रः इति।

अस्यां कालगणनायां दिनस्य आरम्भः मध्यरात्रे एव ०.०० वादनात् भवति। एतस्य चैत्रमासे ३०/३१ दिनानि, वैशाखः, ज्येष्ठः, आषाढः, श्रावणः, भाद्रपदः एते प्रत्येकं ३१ दिनात्मकाः। आश्विनः, कार्तिकः, मार्गशीर्षः, पौषः, माघः फाल्गुनः एते षट् मासाः ३० दिनात्मकाः। उत्प्लाविवर्षे (Leap Year) चैत्रः ३१ दिनात्मकः।

यदा शकवर्षं +७८ एषा सङ्ख्या ४ अङ्केन विभाज्या तदा तत् उत्प्लाविवर्षम्। सा यदा १०० सङ्ख्याया विभाज्या तदा तत्र उत्प्लाविवर्षम्। पुनश्च सा यदि १०० तथा ४०० इत्येताभ्यां उभाभ्यामपि विभाज्या तदा सः उत्प्लाविसंवत्सरः। श्वः आरम्भमाणं वर्षं चान्द्रवर्षम्। तस्य आरम्भदिनं यद्यपि धार्मिकदृष्ट्या महत्त्वपूर्णं तथापि चान्द्रवर्षस्य सौरवर्षेण ऋतुचक्रेण च सामञ्जस्यं स्थापयितुं क्लेशः। अतः २१ मार्चदिनाङ्कात् (विषुवदिनात्/वसन्तसम्प्रातात्) यदारब्धं तदेव भारतीयसौरवर्षं व्यवहारार्थं ग्राह्यम्। आकाशवाणी, सर्वकारस्थापनाः इत्यादिषु सर्वत्र एतस्य उद्घोषणा, सर्वकारीय कर्गजपत्रेषु लेखनं च सर्वदा भवति। वयमपि तदेव अनुसरामः चेत् सर्वकारः वा अन्यः कोपि वा तत् निराकर्तुं न प्रभवति।

श्री अभिजित् तोडकरः abhitdkr9@gmail.com

स्वर्णधातोः मूल्यं सर्वोच्चस्तरे

स्वर्णधातोः मूल्यं साम्प्रतं यावत् सर्वोच्च स्तरं सम्प्राप्तम् अस्ति। दश-ग्राम-भारमितस्य स्वर्णस्य मूल्यम् एक सप्ततिः सहस्रम् जातम्। स्वर्णस्य मूल्यस्य उच्छलनं डॉलर-मुद्रा-सूचकाङ्के निपातकारणेन जातम् अस्ति।

अधुना वयं सूर्यस्य सप्त-वर्णानां चिकित्सां ज्ञास्यामः-

१. रक्तकिरणाः- सूर्यस्य ८०% किरणाः केवलं रक्तकिरणाः एव भवन्ति। एते तापकिरणाः सन्ति, येषां ८०% भागं अस्माकं त्वचा अवशोषयति। तेषां विशेषं कार्यं तंत्रिकातन्त्रस्य उत्तेजनं भवति। रक्तवर्णः तापं वर्धयति, शरीरस्य निर्जीवभागेषु जीवनशक्तिं च ददाति। यदि शरीरस्य कस्मिन् अपि भागे गतिः नास्ति तर्हि तस्मिन् भागे रक्तवर्णं प्रयोजयित्वा तस्मिन् चैतन्यं भवति। रक्तवर्णः सन्धिवेदना, शीतवेदना, शोफः, मोचः, गठिया इत्यादिषु रोगेषु निवृत्तिं ददाति। शरीरे रक्तवर्णस्य अभावेन अधिकं आलस्यं भवति। निद्रा वर्धते किन्तु बुभूक्षा न्यूनीभवति। सूर्येण तापितेन रक्तजलेन, तैलेन च मालिशेन गठिया, बालरोगः च न भवति। सूर्येण तापितेन रक्तवर्णेन जलेन पिम्पलानां च प्रक्षालनं हितकरं भवति।

विशेषसावधानता

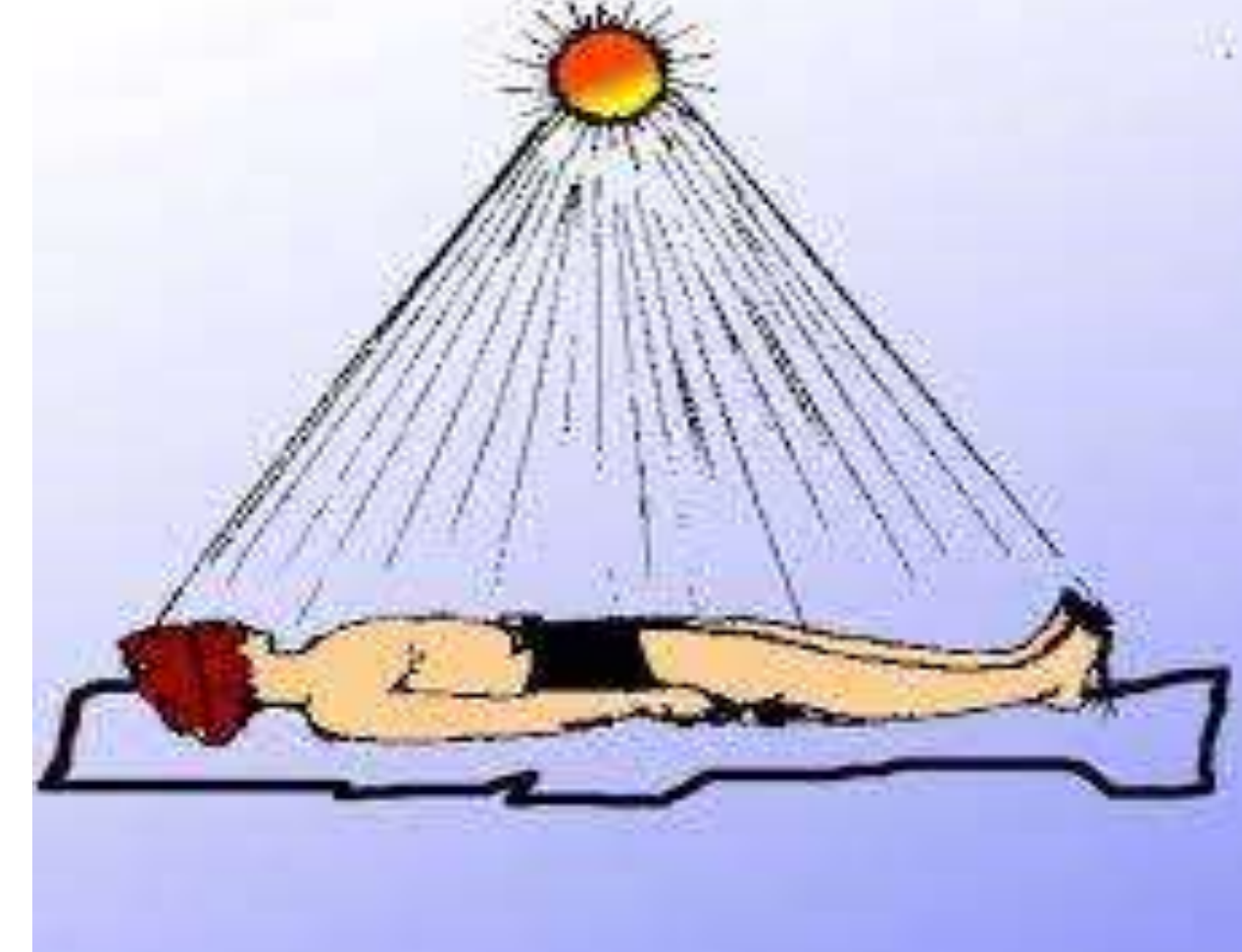
१) यस्मिन् कक्षे रक्तवर्णः भवति तस्मिन् अन्नं न खादन्तु। रक्त उत्पिठीका उपरि अन्नं न खादन्तु, पाचनं दूषयति।
२) केवलं किञ्चित् रक्तवर्णीयं सूर्यतापितं जलं पिबन्तु, अधिकं पिबन् वमनं अतिसारं च भवितुम् अर्हति।
३. नारङ्गकिरणः- एषः वर्णः तापं अपि वर्धयति। एषः वर्णः क्षय रोगे रामबाण अस्ति। क्षयरोगः, प्लीहावृद्धिः, आन्तरस्य विकारः इत्यादिषु रोगेषु नारङ्गकिरणस्य तापितं जलं ५०

सीसी दिने द्विवारं दत्त्वा लाभः भवति। नारङ्गकिरणेन तापिततैलेन मालिशः पक्षाघाते लाभप्रदः भवति।

४. पीत किरणः- पीतवर्णेन बुद्धिः, विवेकः, ज्ञानं च वर्धते। अत एव ऋषयः पीतवस्त्राणि धारयन्ति स्म। उदरस्य व्यथा, विकारः, कृमी रोगः, कब्जः, अपचः इत्यादिषु रोगेषु पीतकिरणैः सूर्येण तापितं जलं दत्त्वा लाभः भवति। दिने द्विवारं ५० सीसी जलं दातव्यम्।

५. हरितकिरणः- अस्य स्वभावः मध्यमः अस्ति। अयं वर्णः नेत्र-त्वक्-रोगेषु विशेषतया हितकरः भवति। एषः वर्णः बुभूक्षा वर्धयति, हरितवर्णः मनसः तापं शान्तयितुं दृष्टिसुधारार्थं च रामबाणः अस्ति। यदि अकालं श्वेताः भवन्ति केशाः हरितकिरणैः सूर्येण तापितेन तैलेन मालिशं कुर्वन्ति तर्हि तत् उपशमं दास्यति। शिरःपादयोः मर्दनेन नेत्ररोगाणां निवारणं भवति, सुनिद्रायाः च सहायकं भवति। कर्णरोगे ४-५ बिन्दून् हरिततैलेन योजयित्वा लाभः भवति। कण्डूयमानाः हरितवर्णानि धारयेयुः।

६. आकाशकिरणाः- एतेषु चुम्बकीयशक्तिः विद्युत्शक्तिः च भवति। सर्वेषु वर्णेषु एषः एव उत्तमः वर्णः, एषः वर्णः शान्तिं ददाति। भगवान् रामकृष्णौ अपि समानवर्णं धारयन्तौ आस्ताम्। आकाशवर्णः यावत् लघुः भवति तावत् उत्तमः भवति। टॉन्सिल अथवा कण्ठरोगे ५० सीसी आकाशनीलसूर्यतापितं जलं दिवसे द्विवारं दत्त्वा लाभः भवति। अस्थिरोगे गठियारोगे वा अस्मिन् जले सिक्तपट्टिकानां बन्धनं लाभप्रदं भविष्यति। अस्य वर्णस्य तैलेन मर्दनेन शरीरं दृढं सुन्दरं च भवति। स्वस्थः जनः एतत्

जलं पिबति अपि एतत् टॉनिकरूपेण कार्यं करोति। भृङ्गस्य वा वृश्चिकस्य वा दंशस्य सति नीलवर्णेन क्षेत्रस्य प्रक्षालनं लाभप्रदं भविष्यति। यदि शरीरे शोफः भवति तर्हि नीलवर्णं वस्त्रं धारयेत्।

७. नीलकिरणः- अस्य वर्णस्य अभावेन जठरान्त्रशोथः, ज्वरः च भवति। अस्मिन् दिने द्विवारं नीलकिरणस्य ५० सीसी सूर्यतापितं जलं ददातु, तत् लाभप्रदं भविष्यति। अनेन जलेन प्रक्षालितेषु पिम्पलाः न भवन्ति।

..... क्रमशः।

सुधा साठ्ये मुंबई।

